

TERRA LIBERA

ČASOPIS HLÁSÍCÍ SE K TRADICI LAISSEZ FAIRE

říjen 2001 / ročník 2

Jak se poučit z historie?

To, čo sa stalo v utorok 11. septembra na severovýchode Spojených Štátov, bolo hrozné. Úmrtie každého z tých nevinných ľudí samo o sebe predstavuje tragédiu, cez ktorú sa nemožno len tak preniesť. Tí, čo priamo či nepriamo vykonali alebo zorganizovali tento brutálny akt násilia, si nezaslúžia nič iné než trest najvyšší. A to aj v prípade, keby po tom celom besnom vraždení stratil život len jeden jediný nevinný človek. Akékoľvek váhanie, nechota alebo dokonca odpor voči bezodkladnému stíhaniu týchto zločincov by znamenalo postaviť sa na druhú stranu prirodzenej ľudskej morálky a dôstojnosti.

Ale jedna vec je intenzívne snaženie zamerané na odhalenie, nájdenie, usvedčenie a potrestanie skutočných páchatelov a druhá momentom šoku vybičovými emóciami a bezbrehými politickými ambíciami hnaná túžba po iracionálnej odpate, na ktorej konci nájde svoju smrť znova niekoľko tisíc nevinných civilistov. Áno, možno tie nevinné obeť budú rovnakej národnosti, farby pleti, politického názoru či náboženského vyznania ako vrahovia, ale to ich ešte nerobí vinnými a nás neospravedľuje. Každé takéto konanie nás postaví na úroveň tých, voči ktorým sa teraz zdvíha náš hnev.

Naša reakcia musí byť presne v duchu hodnôt Západnej civilizácie, ku ktorej sme sa v posledných dňoch tak neuveriteľne často nezabudli opäť a opäť prihlásiť. Kultúry, ktorej vďačí celý v týchto momentoch tak ospevovaný Západný svet za svoju duchovnú a materiálnu prosperitu. Masové bombardovanie mestských sídel plné civilistov musí byť nahradené cieľeným a selektívnym útokom na skutočné útluky agresorov. Taktiku všeobecných obchodných embárg vedúcu k vyhladovaniu i chorobám a následnému úmrtiu miliónov mužov, žien a detí treba bezodkladne nahradiť obchodnými a finančnými diskrimináciami namierenými výlučne proti samotným vládcom zla. Len tak splní naša odpoveď kritéria kresťanskej morálky a naplní ideály ľudskej slobody a dôstojnosti.

Čo treba spraviť, aby sa výskyt podobných činov teroru kdekoľvek na svete a špeciálne v USA a v Západnej Európe minimalizoval? Na začiatok si musíme uvedomiť, že takýmto udalostiam sa nedá a nikdy nebu-

(pokračovanie na strane 2)

Proč nebýt jako ONI

Llewellyn H. Rockwell, Jr.

Po teroristickém útoku na Spojené státy se všechny naše svobody a bohatství náhle staly zranitelnými, a to nejen kvůli zahraničním teroristům, ale i naší vlastní vládě a jejím nekritickým příznivcům. Kde leží hranice omezování svobody ve jménu bezpečnosti? Jaké prostředky by měl uvolnit Kongres? Kolik peněz a kolik úvěrů by měla vytvořit centrální banka? Do jaké míry má být regulováno podnikání?

Omezování svobody ve jménu bezpečnosti tak zřejmě žádných hranic nezná. Ale proč? Vláda neomezená právním řádem, tradicí a veřejným míněním se nestává ničím jiným než vládou despotickou. Ne vše může být ospravedlněno ve jménu trestu, prevence a bezpečnosti: rozhodně ne odvozy do armády, eliminace soukromí, zabíjení nevinných a použití atomových zbraní, které nutně porušují zásady spravedlivé války. Přesto se našel člověk, dokonce americký senátor, který volal po smrti nevinných na základě toho, že teroristé také nerozlišují mezi vojenskými cíli a civilisty. Jinými slovy nám bylo řečeno, abychom bojovali s terorismem tak, že se sami teroristy staneme.

Robert Higgs, autor knihy *Crisis and Leviathan* [Krise a Leviatan], poukázal na to, že vláda svoji pozici nejvíce upevňuje právě v takových dobách, jako je ta dnešní. Během každé válečné situace vliv vlády masivně sílí a po jejím skončení její vliv zeslábne pouze částečně. V důsledku tohoto efektu se postavení státu neustále posiluje. Každý nový výdajový program vytváří precedens, jenž má platit i v době míru. Kolikrát jsme slyšeli volání po nějakém novém „Marshallově plánu“, aby vyřešil nějaký sociální problém?

(pokračování na straně 2)

Stát, spravedlnost a intelektuálové

David Lipka

Tak prý patří liberalismus do starého železa. K novému globálně interdependentnímu světu hyperkonkurence již nemá co říci. Ostatně není jediný. Všechny „ideologie“ jsou mrtvy. Na celoplanetární úrovni zvítězilo „liberálně-demokratické“¹ paradigma a nezbyvá než hrdě směřovat ke stále světlejším zítřkům třímajícíce tentokrát nikoli prapor socialismu, nýbrž zástavu liberálně-demokratického státu. Není již proti čemu bojovat, není co zlepšit.²

Jakkoli mohou znít podobné myšlenky nově, neměli bychom se nechat zmást. S jemnou nadsázkou by se dalo říci, že pro každého obrance svobody platí zákon zachování nepřítelů. Raporty se mění, lidé a myšlenky zůstávají.

Naším dnešním cílem nebude ekonomická analýza jednotlivých dílčích opatření státu. Dovolíme si doufat, ovlivnění proklamacemi o smrti socialismu, že již jen málokdo si myslí, že například nezaměstnanost lze řešit zavedením minimální mzdy či že centrální bankou prováděná inflace zvýší všeobecný blahobyt, a přeneseme se v obvyklých polemikách o státních zásadách až do bodu, kde obvykle končí.

„Já vím,“ připustí liberálně-demokratický etatista, „že stát nezvyšuje blahobyt a že někdo má z jeho existence prospěch, zatímco jiný nikoli, ale vždyť by bylo jaksi nemravné a nespravedlivé,“³ kdyby...“ A sem lze již dosadit v zásadě cokoli (v závislosti na odstínu toho kterého etatisty) – kdyby byl někdo bohatší než ostatní, kdyby se někdo narodil v lépe situované rodině než někdo jiný či kdyby měl někdo chytřejší rodiče. „Budeme sice všichni tak nějak chudší,“ zakončí svou úvahu, „ale svět bude spravedlivý“.

Necháme-li místo běžného lokálního etatisty promluvit supranacionálního euroetatistu, pak nám bude tatáž teze předestřena trochu vybranějším slohem. „(Demokratický super) stát musí existovat proto, aby ochránil občana před újmou na životě, zdraví a majetku

(pokračování na straně 3)

¹ Slovo liberální v tomto spojení zcela pozbylo svůj význam a jen se pokouší maskovat pravý význam slova druhého, který je však v přímém rozporu s podstatou liberalismu spočívající na uznání majetkových práv člověka.

² Za všechny hlasatele „nového řádu“ jmenujme Francise Fukuyamu, který o současném systému „liberální demokracie“ říká: „Těžko si lze představit svět radikálně lepší, než je ten náš... Nemůžeme si představit svět, který je podstatně odlišný od toho dnešního a zároveň je lepší.“ Francis Fukuyama: *The End of History and the Last Man*, Avon Books, New York, 1993 str. 50.

³ Pro náš účel budeme tato slova používat jako synonyma.

Jak se poučit z historie?

(pokračování ze strany 1)

de dať zabrániť úplne. Ak niekto bude chcieť niečo podobné vykonať a bude sa o to snažiť, tak sa mu to skôr či neskôr podarí. Ale určite pri súčasnom stave vecí jestvuje veľký priestor na zlepšenie predovšetkým v dvoch oblastiach.

V prvom rade by sa vedúci predstavitelia USA a Západnej Európy mali naučiť rešpektovať kultúrne, náboženské a politické špecifiká iných oblastí sveta. Nesnažiť sa neustále zasahovať do ich spoločenského a politického vývoja tak, aby odzrkadľoval ich strategické záujmy. Tak ako každý úplne sa-

mozrejme chápe, že Západná civilizácia nemá byť prostriedkom na maximalizáciu blaha ostatných častí sveta, je načase pochopiť, že naopak zvyšok obyvateľov a územia Zeme tu nie sú len pre blaho Západu, ale ich existencia má právo byť cieľom samým o sebe.

Po druhé treba výrazne zlepšiť kvalitu preventívnych bezpečnostných systémov. Trinásť amerických vládnych tajných služieb na čele so CIA spolu s prevažne štátnymi bezpečnostnými jednotkami na letiskách kompletne zlyhalo. Napriek tomu, že kon-

gres už schválil dvoj miliónový (v slovenských korunách) balík na boj proti terorizmu, možno len ťažko očakávať zásadný nárast výkonnosti v tejto oblasti. Problém totiž nespočíva v nedostatku financií, ale v samej podstate ich fungovania, ktorú zdieľajú s ostatnými štátnymi podnikmi. Absolútny nedostatok súkromnej iniciatívy, kreativity a zodpovednosti. Jediným správnym krokom tak môže byť len posilnenie týchto prvkov aj v dosiaľ štátom dominovaných bezpečnostných zložkách.

Martin Štefanko

Proč nebýt jako oni

(pokračování ze strany 1)

Nynější okolnosti jsou ještě horší než válečná doba, neboť ve válce je alespoň jistý počáteční a koncový bod (byť i ty byly během Clintonových válek zamlženy). Válka proti terorismu, která začala už v devadesátých letech a která zatím byla naprosto neúspěšná, bude nekonečná, jelikož existuje nevyčerpatelný počet potenciálních hrozeb. Nikdy nebudeme vědět, jestli vyhráváme či prohráváme, neboť něco tak strašného jako onen nedávný útok se může stát kdykoliv.

Mnozí navrhuji, abychom zůstali v nepřetržitě válečné pohotovosti, což znamená, že bychom se museli navždy vzdát svobody výměnou za slíbenou (avšak neposkytnutou) bezpečnost. Bushem požadovaných 20 mld. dolarů (nyní už více jak 40 mld. dolarů) na boj proti terorismu je pouze začátek. Zkuste si však alespoň na chvíli uvědomit, jaká je to obrovská suma. Je to roční rozpočet velmi velkého federálního úřadu, více než dvojnásobek toho, co utratí všichni lidé na Zemi v kině, a více než celý hrubý domácí produkt Panamy a Slovinska dohromady.

Vždyť i dosud utrácely Spojené státy téměř 10 mld. dolarů a zaměstnávaly skoro 1000 lidí výhradně za účelem boje proti terorismu. Žádné výsledky to však nepřineslo. Máme opravdu věřit, že zčtyřnásobením tohoto rozpočtu budoucím útokům nějak zabráníme? Tyto peníze zatím neudělaly pro Američany nic jiného, než že přinesly více ozbrojených federálních agentů a zásahů do soukromí. Je smutné, že mnoho Američanů dnes tvrdí, že by byli ochotni platit vyšší daně a vzdát se podnikatelských svobod. Ještě smutnější však je, když si uvědomíme, že takto „zakoupená“ bezpečnost nebude nikdy poskytnuta.

Zatím jsme ani nebyli ušetřeni poznámek takových komentátorů, kteří se po nějaké přírodní katastrofě vynoří a prohlašují, že snaha o obnovu, nejlépe usměrňovaná nějakým státním programem, bude mít alespoň dobrý vliv na ekonomiku. Člověk by si myslel, že ony obrovské ztráty budou příliš velké na to, aby se někdo odvážil oprášit tento klasický keynesi-

ánský blud. Chyba. Timothy Noah, publikující v časopise *Slate*, nás informuje, že „žijeme ve velice bohaté zemi, která na hrůzné katastrofy reaguje tak, že utrácí obrovské částky“. Toto utrácení by mělo dle jeho předpokladu „celé ekonomice poskytnout významný keynesiánský stimul“.

Musíme snad převyprávět podobenství Frédérica Bastiata o rozbitém oknu? Ten příběh je o chlapci, který rozbije kamenem výlohu obchodu a každý je z toho oprávněně mrzutý. Najednou však přijde takový Timothy Noah devatenáctého století a řekne: „Hele, to je vlastně skvělé! Teď na tom vydělá sklenář a za svůj výdělek si koupí třeba oblek, dá tak vydělat krejčímu a tak to půjde dál a dál a všichni se díky tomu budeme mít lépe.“ Jenže zde se zapomíná na alternativní využití zdrojů použitých na obnovu: zapomíná se na náklady vzniklé v důsledku zničení majetku, které nejsou vidět.

Když už je řeč o těchto neviditelných nákladech, co třeba alternativní využití oněch (zatím) 40 mld. dolarů, které mají být použity na boj proti terorismu? Tyto peníze pouze zaplatí více vládních úředníků, jež budou všem poroučet. Takovéto utrácení ještě zvyšuje škodu způsobenou teroristy, neboť ničí bohatství a přesměrovává více a více prostředků z rukou jednotlivců do rukou politiků.

Stejně absurdních kroků najdeme mnoho a každý z nich omezuje naši soukromou i podnikatelskou svobodu. První reakcí vlády v době jakékoliv krize je zvýšení regulace a útlaku soukromého sektoru. Nebylo tak žádným překvapením, že všem letadlům, soukromým i dopravním, bylo zakázáno vzletnout, což se týkalo i letadel dopravujících expresní zásilky. Tento krok má již za následek bankrot společnosti *Midway Airlines* a další společnosti v USA i Velké Británii budou následovat. Čím horší následky tato regulace přinese, tím bude vyvíjen větší tlak na to, aby stát zasáhl a poskytl jim podporu.

Dále jsou přijímána nová pravidla, která drasticky zvyšují náklady na letecké

cestování, z nichž některá (např. zrušení tzv. *curbside check-ins* [„odbavení u chodníku“]) jsou zcela nesmyslná. Tato opatření vycházejí z předpokladu, že aerolinky samy o sobě nemají žádnou motivaci se proti únosům bránit. Kdyby se však posádkám (před desítkami let) nebylo zakázáno nosit zbraň, nic z toho, čeho jsme byli svědky, by se bylo možná nestalo. Stát dnes jednoduše aerolinkám zakazuje, aby bránily svůj majetek (a své klienty), a to v situaci, kdy je to nejvíce zapotřebí.

Kdyby nemusely aerolinky poslouchat směšné příkazy vlády (jako např. ptát se každého pasažéra, zda se zdržoval nepřetržitě v blízkosti svých zavazadel) a vůbec činit vše jednotným, „federálním“ způsobem, možná by bývaly byly samy schopny vyvinout účinná protiteroristická opatření, která by zároveň neobtěžovala cestující. Státem předepisovaná „bezpečnost“ vytlačuje skutečnou bezpečnost poskytovanou trhem.

Nová forma útlaku soukromých subjektů vyvolaná krizí nabrala jako první podobu pronásledování prodejců benzínu, kteří, ve snaze uchovat si zásoby při divoce se měnících cenách benzínu na spotových trzích, benzín zdražili. To, že jim bylo vládou vyhrožováno a že byli vyšetřováni, nám jen napovídá, jak stát naloží se svou nově nabytou mocí. Nepůjde po těžko dopadnutelných zločincích, ale po nevinných lidech, kteří jsou na ráně a kteří se jen snaží přežít.

Dále je zde měnová politika, jejímž prostřednictvím vláda sama uvaluje daně vždy, zdá-li se legislativní cesta být příliš těžkopádnou. Centrální banka okamžitě poskytla ekonomice finanční injekci 38 mld. dolarů, druhý den dalších 70 mld. dolarů a třetí den zřídila ostatním centrálním bankám swapové linky ve výši 50 mld. dolarů. To je teprve moc. Doufejme, že se všechny tyto peníze přímo do ekonomiky nedostanou, neboť reagovat na zničení amerického finančního centra zničením kupní síly dolaru by zřejmě nebylo tou nejšťastnější „odpovědí“ teroristům.

Stát, spravedlnost a intelektuálové

(pokračování ze strany 1)

Co se odvodí do armády týče, někdo by měl prosím vysvětlit, jak může násilný odvod mladých Američanů a Američanek – donucení těchto lidí opustit jejich školy a zaměstnání – zabránit dalším takovýmto útokům. Jde zde samozřejmě o získání moci. Vláda této situace zneužívá a dělá věci, o kterých by si před záříjovým útokem mohla nechat jen zdát.

Občanské svobody jsou už nyní omezo-
vány. Vládní špionážní software *Carni-
vore*, umožňující monitorování soukro-
mých e-mailů federálními orgány, se roze-
sílá nejdůležitějším internetovým provi-
derům v zemi. Až dosud odolávali, ale po
schválení Bushova nového „antiteroristic-
kého“ zákona senátem už nebudou mít na
výběr.

Hlavní deníky jako obvykle poskytují
bez jakýchkoliv námitek své stránky k to-
mu, aby propagovaly válečnou politiku
státu. Jak *Wall Street Journal*, tak *New
York Times* horlivě volají po rozbombar-
dování všeho a všech v naději, že další de-
monstrace útočného imperialismu zabrá-
ní budoucím útokům a že nebude mít o-
pačný efekt. Pokračováním tímto směrem
se však pochopitelně stavíme do ještě vět-
šího nebezpečí.

Co by tedy měla dělat vláda v době
takovéto krize? Méně, a ne více. Byla to
americká zahraniční politika neústupné
velmoci, která teroristické útoky vyvola-
la. Těžko říci, kdy nastal zvrát. Možná
to bylo v roce 1990, kdy Spojené státy
daly Iráku tichý souhlas k invazi
do Kuvajtu a pak za to Irák srovnaly se
zemí a uvrhly jej zpět do doby kamenné.
Mohla to být Srbská válka nebo bombar-
dování Súdánu nebo zničení čínské
ambasády či kterékoliv jiné zahraniční
dobrodružství.

Avšak nejspíše nastal zvrát právě 12.
května 1996, kdy Madeleine Albrightová,
toho času americká velvyslankyně v OSN,
v interview s Lesleyem Stahlem ze CBS
prohlásila, že 500 000 mrtvých iráckých
dětí zabitých v důsledku amerických
sankcí lze morálně ospravedlnit snahou
zničit Saddáma. „Myslíme, že to stojí za
to,“ byla její přesná slova. Slova, kterým
v západním světě nebylo věnováno příliš
pozornosti, avšak která arabský svět
doslova oblétna. Poté se z ní stala minist-
ryně zahraničí. To bylo před pěti lety.
Pokračujeme v (někdy i každodenním)
bombardování Iráku a sankce přetrvávají.
Nemůžeme činit ostatním to, co bychom
nechtěli, aby bylo činěno nám.

Nikdy není ten správný čas vzdát se
svobody. Ale když každý volá po despotis-
mu za účelem boje s despotismem, je nej-
vyšší čas vstát a říci: S námi to nehne.
Potřebujeme více, a ne méně svobody.

Llewellyn H. Rockwell, Jr.

je prezidentem *The Mises Institute*.

Skvělou internetovou stránku této insti-
tuce najdete na www.mises.org.

a dále pak aby chránil spravedlivou hospo-
dářskou soutěž“. Jinými slovy lze shrnout,
že dle dostatečně reprezentativního vzorku
etatistů stát musí zajistit spravedlnost.
Pokusme se zjistit, co si pod takovým po-
jmem spravedlnost představují.

Nejpopovnější člověk, který nám může
ozřejmit, oč tu vlastně běží, je zvláštní druh
mezi etatisty, říkáme mu Intelektuál. První
tvrzení, které lze od něj očekávat, je, že nic
takového jako pravda neexistuje a že vše je
relativní. S tím se nemusíme příliš zdržovat.
Je nesporné, že všichni, kdo něco tvrdí, mu-
sí předpokládat, že cosi jako pravda existu-
je, neboť tvrdit opak v sobě obsahuje logic-
ký rozpor, což je sice nediskvalifikuje v je-
jich vlastních očích a očích jejich soudruhů,
avšak rozhodně to neumožňuje komunikaci
s ostatními lidmi. Tvrzení – pravda není –
lze vyjádřit i následovně. Tvrdím, že je
pravda, že pravda není. Zkoumání smyslu
podobných výroků si zajisté zaslouží odpo-
ovídající péči. Nechme je proto bez povšim-
nutí.

Ačkoli je „důkazní břemeno“ na straně
Intelektuála, jen stěží se od něj dozvíme v o-
tázce spravedlnosti o něco více. Nezbyvá
tak než přistoupit k činu a z přesvědčova-
ného se stát přesvědčujícím. Je třeba doká-
zat, že stát nejenže spravedlnost nevytváří a
negarantuje, ale dokonce je i její největší
nepřítel, a že existuje jediná ospravedlnitel-
ná etická teorie založená na uznání majet-
kových práv jednotlivců.

Ve světě, v němž žijeme, existuje na-
vzdory tomu, co si kdo myslí a říká, feno-
mén vzácnosti. Ten má za následek, že
o používání vzácných zdrojů jako je naše tě-
lo, přírodní zdroje, ale i již vyrobené statky
může vzniknout konflikt, mají-li dva lidé
úmysl použít týž vzácný zdroj pro uspokojení
nějakého cíle. Máme tedy problém. Zatímco
vy například chcete ležet uprostřed
rozkvétlé louky a chytat lelky, případně
tlouct špačky, někdo jiný chce na stejném
místě postavit dálnici. Podobný problém
způsobený vzácností ale nepochybně vzni-
ká nejen mezi lidmi navzájem. Můžete tře-
ba chtít na svých nohou zdolávat kilometry
divokou přírodou, zatímco smečka vlků bu-
de tytéž nohy považovat za vhodné zpestře-
ní svého jídelníčku. Nebo jiný příklad. Přes
váš pozemek, na němž si pro své potěšení
pěstujete marihuanu, protéká malá říčka,
která se náhle rozvodnila a zaplavila vaše
milované záhony. Ve všech případech vzni-
ká z vašeho pohledu problém týkající se
použití vzácných zdrojů. Přesto existuje je-
den zásadní rozdíl mezi prvním a dvěma
zbylými příklady. Zatímco problém první je
problémem etickým, druhý můžeme nazvat
problémem technickým.

Co to znamená? Etický problém je kon-
flikt mezi tvory schopnými argumentace.
Jestliže tedy například ležíte na louce a při-

jde k vám zmíněný člověk, říkáme mu
Automil, a prohlásí, že chce danou louku
zalít asfaltem, můžete se snažit argumen-
tovat ve prospěch vašeho práva a snažit se
ho přesvědčit, aby odešel a vyasfaltoval si
nějakou jinou louku dosud neobsazenou.
Takovéto řešení je principiálně možné.
Pokud se ale budete pokoušet o něco po-
dobného ve vztahu k vlkům nebo potoku,
neuspějete a ani uspět nemůžete. V tako-
vém případě vám nezbyvá než vyřešit tech-
nický problém ochrany vašeho vlastnictví.
Ukažme si teď podrobněji, z čeho zvláštnost
vztahu člověk-člověk plyne.

Člověk je schopen argumentace. Argu-
mentace spočívá na dodržování jistého typu
pravidel. Abychom rozuměli tomu, že ně-
kdo argumentuje, musí existovat jistá pravi-
dla, jejichž dodržování odliší argumentaci
jako specifický typ jednání od všech ostat-
ních typů. Nás nejvíce zajímá jeden zvláš-
tní druh pravidel obsažený v argumentaci.
Jsou to pravidla etická. Aby někdo mohl ar-
gumentovat, musí být vlastníkem svého těla
(používá své hlasivky, plíce...). Zároveň,
protože je argumentace nenásilná forma lid-
ské interakce – předpokládáme možnost
přesvědčit ostatní pouhou „silou“ argumen-
tů a nikoli silou našich paží – musíme (do-
kud provádíme argumentaci a nikoli inzultaci)
respektovat i vlastnictví těla všech o-
statních účastníků argumentace. Na uznání
těchto pravidel (každý je vlastníkem svého
těla), která nikdo nemůže popřít, jelikož
nelze argumentovat, že neargumentuji, se
zakládají i práva k ostatním vzácným zdro-
jům, protože jakékoli lidské jednání předpo-
kládá již jejich přivlastnění. Je taktéž zřej-
mé, že jediné ospravedlnitelné pravidlo je,
že právo k nikým nevlastněným zdrojům
má ten, kdo si je přivlastnil jako první vy-
tvořením intersubjektivně srozumitelného
spojení mezi ním a danou věcí, neboť plat-
nost jiného pravidla (každé pravidlo musí
být univerzální a tudíž vztažitelné na jaké-
koli vlastnictví včetně lidského těla) nelze
skloubit s pravidlem vlastnictví svého těla,
které je, jak jsme ukázali, nezpochybnitel-
né.⁴

Vraťme se teď k našemu příkladu. Pokud
jste leželi na louce, která nikomu nepatří,
dříve, než přišel Automil, nebo na louce ani
neležíte, ale staráte se o ni, sekáte ji, odvod-
nili jste ji, apod., pak na ni máte právo a ne-
existuje, jak jsme ukázali, etická teorie, kte-
rá by to mohla popřít. Pokud se svou louku
neodhodláte prodat, ubohému Automilovi
nezbyvá než upravit si k svému obrazu jinou
část panenské přírody, případně může na-
hradit sílu argumentů silou svých paží.
Takové řešení je nepochybně možné, avšak
stejně nepochybně je to řešení neetické.
Přetává se jednat o mírové – společenské –
soužití, kdy se jednotliví lidé – milovníci luk
i aut – vzájemně uznávají jako lidi.

⁴ Blíže viz Hoppe, Hans Hermann: *A Theory of Socialism and Capitalism*, KAP, Boston, 1990; idem.: *Economics and Ethics of Private Property*, KAP, Boston, 1993.

Můžeme proto uzavřít, že existují dva způsoby řešení námi nastoleného problému – mírový, neboli etický (argumentujeme, uznáváme vlastnická práva ostatních, jednáme s ostatními jako se sobě rovnými – s lidmi), a násilný, neboli technický (neargumentujeme, používáme násilí, zacházíme s ostatními jako s ne-lidmi). Získali jsme tedy průzračně jasné a jednoznačné kritérium toho, co je a co není spravedlivé.

„Naivní idealisti! Myslíte si, že lidé bez dozoru [rozuměj státního] budou respektovat vzájemná práva. Homo homini lupus!“ ironicky podotkne Intelektuál. Máte-li také pocit, že jsme zde obviňováni z něčeho, co jsme nikdy neřekli, nelze než ocenit váš postřeh. Byla by samozřejmě bláhosť tvrdit, že se vždy všichni a všude rozhodnou pro etické chování,⁵ nicméně k tomu existují pádné důvody.⁶ Že se tyto důvody zdají pádné nejen několika posedlým teoretikům, dokládá historie. Kdyby totiž platilo, že lidé sami od sebe eticky nejednají, nevznikla a neprobíhala by před vytvořením států žádná mezilidská komunikace, dobrovolná směna, dělba práce. Lidé by žili jako izolovaní jednotlivci a ani dnes bychom nebyli svědky bytí náznaku dobrovolné kooperace mimo sféry kontrolované státní mocí. Každý člověk tedy stojí před volbou, zda žít ve společnosti a respektovat majetková práva ostatních, nebo se vzdát bohatství z toho pramenícího a žít sám v chudobě a ve strachu z ostatních.

Předpokládáme, že vy i Automil patříte do skupiny první a preferujete (jako většina lidí) bohatství plynoucí ze života ve společnosti před potěšením z násilí jako takového. Budete mít proto snahu předejít všem sporům, a když už se nějaké vyskytnou, tak projevíte zájem na jejich mírovém řešení. Řekněme, že se dohodnete na třetí osobě, nazvěme ji Soudce, která v případě vzniku sporu takový spor rozhodne.⁷

Intelektuálůva tvář se na okamžik rozjasní. „Já to říkal od začátku, vždyť máme pravdu oba. Já jen tomu vašemu Soudci říkám Stát.“ Zbytečně. Ačkoli je možné, že kdysi v minulosti měli k sobě náš Soudce a jeho Stát časově poměrně blízko,⁸ přesto je mezi nimi (jak snadno nahlédneme majíce na paměti naše kritérium spravedlnosti) rozdíl nepřekonatelný. Zatímco služby Soudce v našem příkladu využíváte vy i Automil dobrovolně, v případě Státu tomu je jinak. Stát se vás neptá, zda od něj něco chcete, ale oloupí vás o vaše prostředky a jako by to nestačilo, ještě z vás udělá své nevolníky.

„Když tedy mluvíte o násilí, proč se vy i Automil necháte Státem oloupat?“ Namítne Intelektuál. „Je zřejmé, že vy jste dva (máte tedy přesilu), zatímco on je beznadějně sám.“ Odpověď se zdá být jednoznačná a zdrcující pro náš argument, nejedná se o žádné násilí, činíte to dobrovolně.

Jestliže je tomu opravdu tak, potom není žádného sporu, ale zároveň nemáme co do činění se Státem.⁹ Abychom ukázali jeho skutečnou podstatu, nechme do našeho příběhu vstoupit dalšího člověka a nazvěme ho Svobodmil. Předpokládáme, že

Svobodmil chápe, oč v dané věci skutečně běží (je pravidelným čtenářem TL), nechce „kupovat“ žádné služby od Soudce-monopolisty a odmítne platit daně. V tomto okamžiku se násilný charakter takového uspořádání již plně projeví. Svobodmilovi není dovoleno pokojně se rozloučit s vámi a Automilem a odmítnout „ochranu“ vašeho Státu. Naopak je násilím přinucen pracovat jako nevolník – odevzdávat mu část (mnohdy většinu) bohatství, jež vytvoří.

Můžeme tedy rozhodně prohlásit, že Stát nejenom negarantuje spravedlnost, ba právě naopak je organizací veskrze neetickou. Zbývá nám již zodpovědět jen jedinou otázku, a to proč, když víme, že násilím garantovaný monopol nikdy nemůže prospívat zákazníkům a poskytuje stále horší a horší služby za vyšší a vyšší ceny, je většina lidí ochotna tento monopol tolerovat.¹⁰ Protože nadále předpokládáme, že žádný z našich hrdinů není rád znásilňován a olupován, musíme dovést, že ti dva, kteří Stát tolerují, jej považují za prostředek dosažení nějakých vysoce vážených cílů – míru, spravedlnosti případně bohatství.

Komu se teď zdá, že se oba mýlí, má o pět naprostou pravdu. Mimo násilí je stát vždy založen i na omylu. Jako by nemohl existovat šaman bez toho, aby jeho soukmenovci věřili v jeho schopnost přivolat déšť či vyhnat zlé duchy, byla by nemožná i existence Státu bez toho, aby jeho poddaní věřili v jeho schopnosti dosáhnout míru a harmonie. Ačkoli se jedná o omyl s fatálními důsledky, přesto jeho odhalení není až tak jednoduché, zvláště když je člověk od útlého věku v daném omylu utvrzován.

Ptáte se kým? Ten někdo je náš Intelektuál. Jeho práce není jednoduchá. Je třeba přesvědčit dostatečný počet lidí, že Stát nespočívá na hrubém násilí, ale je nutným prostředkem naplňování vznešených cílů. Je třeba zdůvodnit, že vy nevíte, jak naložit se svým majetkem, ale že rozhodování o svém životě musíte svěřit do rukou Intelektuála, který určí, vida ve své nadmysli celospolečenské indiferenční křivky dotýkající se hranice produkčních možností, jak s ním naložit.

Dovolíme si proto učinit závěr, k němuž nás naše analýza nejen opravňuje, ale i vybízí. Nejenže je stát organizací založenou na systematizovaném násilí, ale navíc představuje i ničím nemaskované pohrdání člověkem. Dokud tedy bude existovat stát, bu-

⁵ I kdyby se však všichni lidé systematicky rozhodovali pro násilí, přesto to existenci státu neospravedlňuje, protože nelze obhájit násilné donucování dvou lidí, aby se chovali nenásilně.

⁶ Je nevyvratitelné, že systém dobrovolné směny založený na uznání majetkových práv vede k maximalizaci toho, co se většinou má bohatstvím na mysli, a že je tato skutečnost lidmi nahlédnutelná. Blíže viz Mises, Ludwig von: *Human Action*, Mises Inst., Auburn, 1998; Rothbard, M. N.: *MES*, Mises Inst., Auburn, 2001; idem: *Ekonomie státních zásahů*, LI, Praha, 2000; Bastiat, F.: *Economic Harmonies*, Van Nostrand, New York, 1964; Hoppe, H. H.: „F. A. Hayek on Government and Social Evolution: A Critique“, *RAE*, 1994/1.

⁷ Blíže k tomuto tématu viz Šima, J. (ed.): *Právo a obrana jako zboží na trhu*, LI, Praha, 1999.

⁸ Mohlo to proběhnout třeba následovně. Jednoho dne, poté co dlouho sloužil ku spokojenosti všech zákazníků, se váš Soudce rozhodne, že není rozumné, aby v jedné společnosti existovalo více soudců, snížily by se tím náklady, zvýšila právní jistota... Následně navrhne, že by bylo dobré, abyste se vzdali všech zbraní, které byste mohli použít na „rušení občanského pořádku“, a vy, uchlácholeni jeho dobrotivostí, svorně souhlasíte. Poté mu přijde na mysl, že by se vcelku hodilo, abyste za jeho služby platili bez ohledu na to, zda vám nějaké poskytl, neboť jeho funkce je „pro společnost nepostradatelná“. A tak se jednoho dne probudíte a na soudcově domě bude nápis Stát jsem já.

⁹ Stát je definován jako organizace politických prostředků, neboli je z definice založen na donucení – násilí. Viz minulá čísla TL, zejména červen, září a prosinec 2000.

¹⁰ Vždy platí, že většina lidí musí být v dobrovolném nevolnictví. Blíže viz Rothbard, M. N.: *Anatomy of State*, Mises Institute, Auburn, 2000 [1974]; Boettie, E. de la: *The Politics of Obedience: The Discourse of Voluntary Servitude*, Black Rose Books, Montréal, 1997.

Solut@on
internet na vaší straně

Internet Vám pomůže
zvítězit.

My Vám pomůžeme
s Internetem.

Provozovna společnosti:
Na Křivíně 1, 140 00 Praha 4

Telefon: 61 00 94 00
Paegas +420-605-229389
Eurotel +420-602-767756
Fax: 61 00 94 24
E-mail: info@2s.cz
http://www.2s.cz

Předplatné TL na rok 2002

*Jak se stát každý měsíc součástí
TERRA LIBERA?*

*Předplaťte si zaslání časopisu
TERRA LIBERA.*

Všechna čísla roku 2001 a předplatné na rok 2002 získá ten, kdo daruje Liberálnímu institutu minimálně 250,- Kč na jeho činnost. Pouze čísla roku 2001 lze získat za minimálně 150,- Kč. Elektronické předplatné ve formátu pdf za polovinu!

Účet 55 94 61/0300
Standardní roční předplatné: 0,25 g zlata
e-gold účet: 131844

Více o e-gold na: www.libinst.cz

TERRA LIBERA

je vydávána společností TERRA LIBERA.

Kontaktní adresa:

**TL, c/o Liberální institut,
Spálená 51, 110 00 Praha 1
E-mail: TL@libinst.cz**

Její vydávání není povoleno ani schváleno žádnou státní institucí.

de mít liberalismus co říci. Bude moci prohlásit, že každý, kdo existenci státu obhajuje, se snaží ospravedlnit koncept, který je neospravedlnitelný, a je poté již jen otázkou míry, nikoli kvality, zda se jedná o stát komunistický, sociálně demokratický, národně socialistický, fašistický či takzvaný stát liberálně-demokratický. Každý, kdo tak činí, může být buď neinformovaný neboli nechápající důsledky vlastních návrhů, nebo si musí být vědom, k čemu nutně směřuje jeho „teorie“, a pak je to člověk nečestný a zvrácený, plédující v konečném důsledku pro utrpení, chudobu a smrt ostatních.